

М. Раттер інтегрував фактори ризику формування асоціальної поведінки та захисту від цього для підлітків:

1. Факторами ризику є:

– психологічні: академічна неуспішність, деморалізація у навчанні, емоційна незрілість, розлади самоконтролю, гіперактивність та дефіцит уваги, погані комунікативні навички, самотність, шкідливі звички, соціальна некомпетентність;

– соціальні: жорстоке поводження з підлітком, агресія та насильство, його покинутість, психологічна травматизація, сімейні конфлікти, сімейна дезорганізація, адиктивна поведінка батьків, втрата батьків.

2. Фактори захисту:

– психологічні: почуття безпеки, сформований самоконтроль, наявність стійких відносин, здатність долати труднощі, навички вирішення проблем, просоціальна поведінка, емоційна зрілість, самоповага, фізична розвиненість;

– соціальні: гарне виховання, сприятливі відносини між батьками, соціальна підтримка збоку сім'ї, школа, що сприяє розвитку особистості, безпечне та просоціальне найближче оточення (референтна група).

Наслідками десоціалізації підлітків є відсутність соціально прийнятої лінії поведінки, не сформованість комунікативної компетенції, невизначеність сфери самореалізації, а також відсутність моральної свідомості, що в подальшому призводять до дезадаптації особистості у дорослому житті.

Одержано 20.04.2017

УДК 159.92

Маргарита Анатоліївна Ткаченко,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доцент Ларіонов С. О.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРАВОСВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

Феномен правосвідомості вивчали чимало науковців і філософів у різні епохи й періоди. Розуміння правової свідомості суспільства сучасними дослідниками суттєво відрізняється від своїх попередників.

Одним з перших вчених, який почав розглядати правосвідомість, охоплюючи не тільки міфологічний і релігійний світогляди, згідно з якими суспільний порядок покликаний встановлювати космічний та природний порядок, а й психічний фактор, був Л. Й. Петражицький. Вчений показав взаємовплив права та суспільної свідомості. Ці два феномени, в його працях, формують одне одного, а результатом такого взаємовпливу виступає правосвідомість.

Також, феномен правової свідомості у всіх її аспектах знайшов відображення у сучасних дослідженнях різних наукових галузей: психологія, право, соціологія, філософія, педагогіка тощо. Вони з'ясували, що правосвідомість

є однією з форм індивідуальної та суспільної свідомості, в широкому сенсі вона розуміється як сукупність досвіду поведінки особистості чи окремої групи людей у ситуаціях та відносинах правового регулювання. Таким чином, правосвідомість – це суб'єктивне відображення явищ правової дійсності, що ґрунтуються на правових поглядах, ідеях, положеннях, втілених у правових актах, викликають певні почуття, емоції, установки, звички щодо виконання своїх юридичних прав і обов'язків, а також сприйняття правомірної чи протиправної поведінки з боку інших осіб.

Проблема формування професійної правової свідомості майбутніх працівників поліції вимагає особливої уваги до процесу фахової підготовки курсантів. На рівні специфічної соціальної групи, а саме, працівників поліції, формується особливий вид професійної правової свідомості, яка забезпечує ефективну реалізацію діяльності правоохоронних структур. О. М. Балинська обґрунтовує ідентичність професійної правосвідомості на основі суспільного призначення і ролі працівників поліції у підтриманні стабільності і цивілізованості суспільства.

Варто взяти до уваги, що навчально-виховний та педагогічний процес військово-навчального закладу відіграє важливу роль у формуванні правосвідомості курсантів. Така система представляє собою цілеспрямовану, планомірно здійснювану діяльність керівного, професорсько-викладацького складу. Ця діяльність спрямована на формування висококваліфікованих, дисциплінованих, всебічно розвинених правоохоронців, які володіють глибокими знаннями та практичними навичками.

Потрапляючи у військово-навчальний заклад, курсант стикається з необхідністю завжди і повсюдно дотримуватись вимог статутів. Процес формування правової свідомості майбутніх правоохоронців реалізується в системі навчально-виховного процесу у ВНЗ, який має певну специфіку і впливає на правову підготовку і правове виховання курсантів. Правове виховання правової культури людини спрямоване на виховання законослухняних і політично активних громадян, які уміють відстоювати свої права і інтереси на підставі існуючого законодавства.

Необхідно звернути увагу на важливість формування професійної правосвідомості та правової культури у курсантів, як справжніх працівників поліції, що ґрунтується на таких елементах правового виховання:

1. Правовій освіті, де основна увага приділяється отриманню юридичних знань відповідного рівня і морально-психологічній підготовці до практичного правового життя у навчальному закладі системи МВС.

2. Правовому вихованні в сім'ї, яке формується в традиційному ставленні до діючого законодавства з повагою, коли батьки належним чином виконують свої права та обов'язки, підтримують одне одного, разом виховують дітей, до оточуючих ставляться доброзичливо, не порушують громадського порядку.

У правосвідомості, включаючи професійну, виникають перехідні поєднання старих і нових ідеологічних чинників. Це приводить до неадекватної поведінки суб'єктів права, що швидко позначається і на правоохоронній системі.

За таких умов формування професійної правосвідомості представників правоохоронної системи стає складною соціальною проблемою. У силу низки причин, зокрема наведених вище, ламаються їхні першопочаткові правові погляди, настанови, відчуття, переконання. Виникають нові не правові конструкції, які формально відповідають новій правовій ідеології, а фактично мають корисливу або іншу мету і суперечать праву. Отже, деформація правосвідомості правоохоронця поступово перетворюється із загальної на вузькопрофесійну: від правового інфантилізму через правовий нігілізм до злочинної настанови.

Ступень професійної правосвідомості в правоохоронній сфері будь-якої держави визначається двома основними факторами: по-перше, ступенем розвитку правової свідомості українського суспільства в цілому; по-друге, специфікою професійної діяльності працівників правоохоронних органів. Беручи до уваги умови реформування і реорганізації соціокультурної реальності України і правової системи українського суспільства за кілька останніх років, можна сказати, що ці два чинники в цілому негативно впливають на стан професійної правосвідомості. Важливо підкреслити, що ті тенденції, що характерні для правосвідомості українців, прищеплюються й працівникам правоохоронних органів. Причому ці тенденції поглиблюються і спричиняють появу шкідливих для інтересів правоохоронної системи наслідків: правового інфантилізму та негативізму тощо.

Процес формування правосвідомості і правової культури курсантів ВНЗ МВС, повинен включати: розвиток соціально-правової активності особистості; прищеплення поваги до прав і свобод людини та громадянина; виховання поваги до державних символів України, до Конституції та Законів України; виховання свідомої потреби у дотриманні чинного законодавства; виховання почуття громадянського обов'язку перед Батьківщиною та суспільством. Правова свідомість, як засвоєна суб'єктом система знань, що відбивають прийнятий у даному суспільстві правопорядок, виступає підставою самоорганізації соціально-нормативної поведінки індивіда, групи чи суспільства.

Для розвитку високого рівня правосвідомості, професійної культури та соціально-моральної спрямованості особистості курсантів, важливе значення мають особливості формування правової свідомості. Цей процес здійснюється шляхом створення відповідних педагогічних умов і активного включення курсантів у навчально-виховну діяльність у навчальному закладі МВС України.

Отож, правосвідомість формує погляди майбутніх поліцейських, що стосуються суті і принципів майбутньої правової діяльності. Позитивне ставлення курсантів до права, як прояв правової свідомості формується в процесі отримання відповідної юридичної освіти, і в той же час, так само важливу роль відіграє відповідно спрямоване правове виховання.

Одержано 20.04.2017

